

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська
конференція здобувачів вищої освіти і молодих
учених**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

*Кафедра філософських і соціологічних студій та
соціокультурних практик*

Співорганізатори:

Південно-Українське відділення
Соціологічної асоціації України
Національний університет «Одеська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Міжнародний університет

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська конференція здобувачів
вищої освіти і молодих учених
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ»
(17-19 листопада 2025 року)**

Одеса, 2025

УДК 001.895:005.8(082)
ББК 60я431

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
протокол № 7 від 09 грудня 2025 року*

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.

Рецензенти:

кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри філософії, історії та політології
Національного університету «Одеська політехніка» *Наталія РИБКА*

кандидатка політичних наук, доцентка, доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Міжнародного університету *Юлія МЕЛЬНИК*

У Збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Південноукраїнські наукові студії» представлено напрацювання учасників із різних регіонів України, об'єднаних спільною метою – осмислення сучасних наукових викликів та пошук інноваційних рішень у міждисциплінарному просторі. Конференція організована Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за участю кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик, у співпраці з Південно-Українським відділенням Соціологічної асоціації України та провідними університетами країни – ЗВО-партнерами.

Матеріали збірника охоплюють широке коло тем, що відповідають актуальним потребам сучасного суспільства й науки. Серед них: трансформації українського соціуму, культурні та історичні процеси в контексті суспільно-політичних змін, філологічні студії в умовах цифровізації, розвиток креативних індустрій, філософія бізнесу та етичні виміри інновацій, екологічна філософія й концепції сталого розвитку, сучасні підходи до філософії здоров'я, інновації в освіті, проблеми політики та суспільного розвитку, а також виклики, пов'язані з критичним мисленням і логічною культурою XXI століття.

Збірник відображає високий рівень наукових досліджень молодих учених, сприяє розвитку міжвузівської наукової співпраці та формує простір для конструктивного діалогу між представниками різних освітніх і наукових галузей. Матеріали конференції можуть бути корисними для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, а також фахівців, що працюють у сфері соціальних, гуманітарних та освітніх наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

© ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», 2025

© Авторів матеріалів, 2025

Шакун Євгеній ФІЛОСОФІЯ БЕЗПЕКИ: ОСНОВНІ ПАРАДИГМИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	45
Овчаров Олександр ФЕНОМЕН ПРАЦІ Й ВІДЧУЖЕННЯ У ФІЛОСОФІЇ К. МАРКСА..	48
 СЕКЦІЯ № 2. ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА В СУСПІЛЬНО- ПОЛІТИЧНОМУ ВИМІРІ	
Добролюбська Юлія ХРОНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ «КНИГИ ПРО ВЕЛИКЕ ЄДНАННЯ» КАН Ю-ВЕЯ У КОНТЕКСТІ ЙОГО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	52
Федорова Алла СТАРОВІРИ БУДЖАКА: МІЖ КОНФОРМІЗМОМ ТА НОНКОНФОРМІЗМОМ (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ).....	56
Rybka Nataliia, Pecherskyi Ivan THE PHILOSOPHY OF ARTHUR SCHOPENHAUER AS PROJECTED ON MODERN GENERATIONS.....	59
Світлицька Віолета МИСТЕЦТВО МЕТАМОДЕРНУ: ФІЛОСОФСЬКА ПЕРСПЕКТИВА ТА КЛЮЧОВІ РИСИ.....	62
Габер Мохаммед Аль-Сейєд Аміна МЕТАМОДЕРН ЯК СУЧАСНА ФІЛОСОФІЯ МИСТЕЦТВА.....	64
Начев Микола ПОШИРЕННЯ МЕТАМОДЕРНИХ ТЕНДЕНЦІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	67
Неборак Олександра ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ...	71
Данільченко Анастасія КОЗАЦЬКЕ БАРОКО ЯК СТИЛЬ: ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА.....	75

культура почуття, де гармонія народжується з коливання. Він вчить, що після іронії знову можлива віра, після зневіри – любов, а після хаосу – пошук сенсу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Афанасьєв О.І. Метамодернові мандри: від іронії до метаіронії Збірник наукових праць з філософії та філології. Вип. 2(38). Сковородіана: мандри філософування - 2. Одеса: Акваторія, 2022, 132 с. С.28-38.
2. Гадамер Ганс-Георг. Істина і метод: Основи філософської герменевтики. - Київ: Юніверс, 2000. - С. 57–112, 340-352
3. Ільїн Володимир. Філософія мистецтва: від модерну до метамодерну. - Київ: Центр гуманітарних досліджень, 2020. - С. 145–198.
4. Vermeulen T., van den Akker R. Notes on Metamodernism // Journal of Aesthetics & Culture. 2010. Vol. 2. P. 1–14.

НАЧЕВ МИКОЛА

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП

Філософія

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського», м. Одеса, Україна*

ПОШИРЕННЯ МЕТАМОДЕРНИХ ТЕНДЕНЦІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ

Коли ми звертаємося до феномену метамодерну – а особливо до питання його здатності впливати на якість суспільного життя та перебіг політичних процесів – неминуче виникає запитання про можливість його вкорінення в українському контексті. Є підстави сподіватися, що метамодерні ідеї знайдуть благодатний ґрунт і поступово дадуть результат. Хотілося б бачити, як політики, реформатори, громадські діячі, підприємці та інші представники активних суспільних груп транслюють метамодерний культурний код у своїй щоденній практиці – через концепції, рішення, ініціативи, спрямовані на подолання соціальних, економічних та інших викликів, що стоять перед нашою державою.

Повномасштабне вторгнення 2022 року докорінно змінило український інформаційний простір: він наповнився як правдивими свідченнями про наслідки бойових дій та ракетних атак, так і дезінформацією, фейками та продуктами російських інформаційно-психологічних операцій. Якщо пригадати перелік проблем, у контексті яких метамодерн набував актуальності – кліматичні зміни, фінансова нестабільність, глобальні конфлікти, криза традиційних ідеологій і релігій, – то до кінця 2023 року доводиться констатувати, що більшість із цих викликів лише загострилися. Для України ж

у центрі уваги стоять питання збереження життя, відбудови зруйнованого, подолання глибоких психологічних травм, довготривалого лікування посттравматичних розладів, боротьби з депресією, розпачем і відчуттям безвиході у тих, хто втратив усе через війну.

Філософські дослідження минулого свідчать, що після Другої світової війни в другій половині XX ст. відбулася масштабна криза самоідентифікації: люди дедалі частіше ставили під сумнів необхідність зберігати або ж переглядати свою ідентичність. Подібний процес, очевидно, очікує й Україну у XXI столітті. Уже тепер ми бачимо потужне зміцнення національної ідентичності та патріотичного відчуття автентичності – як відповідь на екзистенційну загрозу, що виходить від російської федерації. На цьому тлі особливо значущими стають праці О. В. Титар [4], присвячені культурній, національній та етнічній ідентичності, а також її трансформаціям у глобалізованому світі. Вони відкривають можливість говорити про поліцентричний, цілісний і всеохопний характер сучасних ідентичностей, а також про етичний та етнічний вибір, що постає перед українським народом. У найближчі роки культурний простір України, ймовірно, буде пронизаний прагненням до автентичності та поверненням до глибинного етнокультурного підґрунтя.

Звернімося й до психологічних досліджень. Британські науковці, використовуючи опитування та кількісний аналіз, з'ясували: у моменти, коли людина має змогу жити у відповідності до власної автентичності, вона відчуває піднесений настрій, спокій, приплив енергії, добре самопочуття, зростання самооцінки та здатність переживати стан «потoku». Дослідники також виявили, що прагнення знайти сенс або визначити життєву мету сприяє автентичному самоздійсненню значно більше, ніж орієнтація на незалежність, матеріальний добробут чи комфорт [5].

Якщо припустити, що така кореляція справді має місце, то війна з росією суттєво віддаляє українців від переживання власної автентичності: постійна загроза життю неминуче зміщує акценти — на базову безпеку, стабільність, матеріальну підтримку. Особливо важким є становище внутрішньо переміщених осіб, чиї сімейні бюджети часто тримаються на державних виплатах і допомозі міжнародних фондів. Обстріли, втрати, руйнування стали буденністю; похід до «пунктів незламності» в моменти блекаутів створює атмосферу, що нагадує постапокаліптичні сюжети. У таких обставинах бажання «бути собою» неминуче відходить на далекий план. Немає сумніву, що вторгнення Росії радикально змінило культурний та соціальний ландшафт України. Війна глибоко позначилася на нашій ментальності: кожен несе свій тягар — і як окрема особистість, і як частина спільноти.

Метамодернізм — як стадія суспільного розвитку, культурний поворот і філософська парадигма — перебуває на етапі раннього впровадження навіть у країнах, де він зародився і де умови для його оформлення були

найсприятливішими як у теоретичному, так і в практичному вимірах. Водночас Т. Вермюлен та Р. ван ден Аккер [6] наголошують: у Західному світі метамодерна «структура почуття» вже посідає провідне місце. Питання ж про наявність метамодернізму в Україні залежить від того, у якій перспективі його розглядати. Якщо йдеться про фазу розвитку чи світоглядну рамку, то в українських умовах він радше виступає предметом інтелектуальної рефлексії, ніж реальною складовою соціальної дійсності або елементом колективного менталітету, здатним безпосередньо впливати на якість життя та суспільний добробут.

Попри це, існують культурно-антропологічні та соціально-політичні передумови, які вже тепер можна інтерпретувати як потенційні точки входу для метамодерної оптики. Вони заслуговують не тільки на наукову увагу, а й на включення до практичної стратегії дій – за умови усвідомленої готовності інституціоналізувати метамодерну візію. Проте спершу необхідно чітко визначити, що саме, з якою метою й у яких межах варто адаптувати в українських реаліях, аби уникнути появи того, що Л. Газнюк і М. Бейлін [2] описують як антисистему. Підґрунтям для такої антисистеми, за їхнім твердженням, є низка політико-економічних характеристик, що легко поширюються в умовах глобалізації, але в українському контексті мають чужорідний характер і суперечать локальним формам організації життя.

Отже, переймаючи європейський досвід, ми маємо зберігати пам'ять про власну історію, ідентичність та ціннісні засади, аби рух до оновленої моделі державного устрою не обернувся асиміляцією зовнішніх схем, непридатних до українських реалій. Тим паче, що Україна нині протистоїть російському авторитаризмові, захищаючи демократичний лад, який переживає значний тиск економічних, гуманітарних і демографічних викликів.

Ще до 2022 року можна було жити певний оптимізм щодо можливості поширення метамодерних тенденцій у культурному, політичному, науковому середовищі та у світогляді громадян. Проте повномасштабна війна змушує розглядати метамодернізм значно критичніше. Якою б вишуканою не видавалася метамодерна модель розвитку чи теоретична оптика осмислення світу, будь-яка спроба покращити соціальну реальність сьогодні повинна враховувати той ґрунт, на який вона лягає, – ґрунт, пронизаний вибухами, присипаний попелом і цементом руїн, просочений сльозами та кров'ю. Лише з урахуванням глибини національної травми можна збагнути сучасний стан свідомості українців і визначити, яким чином скандинавська метамодерна ідеологія може адаптуватися до умов, у яких вона справді могла б укорінитися. До того моменту, доки це усвідомлення не буде досягнуте, метамодернізм, найімовірніше, залишатиметься для України переважно утопічною соціальною теорією – цінною для академічного аналізу, але малоприсадатною для практичного впровадження у країні, що втрачає людей, бореться за території й виборює власний суверенітет.

У цьому контексті важливо погодитися з М. М. Шимчишин [6], яка наголошує: пережиті українцями тортури й насильство з боку російських військ стають передумовою для радикального переосмислення інтелектуальної спадщини модернізму та постмодернізму. Аналізуючи культурний досвід, народжений війною та зумовлений колективною травмою, дослідниця вбачає в ньому ознаки остаточного послаблення впливу постмодерної парадигми, побудованої на скепсисі щодо великих наративів, послабленні афекту, іронічності та постісторичному погляді на світ.

Показовим у цьому сенсі є й приклад українського митця Александера Кроліковскі. З початком повномасштабної війни він узяв на себе надзвичайно тяжку волонтерську місію у Вишгородському морзі, куди привозили тіла загиблих, зокрема з Бучі. Художник задокументував цей досвід за допомогою знімків «Polaroid», створивши серію фотографій для виставкового проєкту, аби донести до світу реальність смерті, тортур і звірств, вчинених російськими окупантами. Те, що лякає своєю нелюдськістю, неминуче проростає в українському мистецтві, адже смерть і горе залишають слід на всіх вимірах нашої культури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бейлін М. В., Желтобородов О. М. Людина в умовах когнітивно-технологічної антропосфери. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. Вип. 39. С. 3-8.
2. Газнюк Л., Бейлін М. Трансформація бажання в суспільстві «постспоживання». *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*. 2020. Вип. 63. С. 59-70.
3. Гайдук Н. А. Феномен метамодернізму як переосмислення модернізму та концептуальне продовження постмодернізму. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: філософія, культурологія, соціологія*. 2021. Вип. 21. С. 24-31.
4. Титар О. В. Філософсько-культурні перспективи ідентичностей Східної України (на матеріалі кінофестивалю «Kharkiv Meetdoc–2018»). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки»*. 2019. Вип. 59. С. 95-101.
5. Шабанова Ю. О. Антропологічний вимір метамодерну в контексті спекулятивного реалізму сучасної континентальної філософії. *Антропологічні виміри філософських досліджень*, 2021.
6. Шимчишин М. Російсько-українська війна і структура відчуття метамодернізму. *Сучасні літературознавчі студії*. 2022. №19.

Наукове видання

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.